

Presentació del llibre 'El projecte d'autonomia de la Mancomunitat de Catalunya del 1919 i el seu context històric', d'Albert Balcells

Palau del Parlament, 17 de maig de 2010

Molt bona tarda. Siguin benvingudes i benvinguts al Parlament de Catalunya. Anem a començar la presentació del llibre 'El projecte d'autonomia de la Mancomunitat de Catalunya del 1919 i el seu context històric', d'Albert Balcells. Em plau, en primer lloc, donar la paraula al doctor Jordi Casassas, catedràtic d'història contemporània de la Universitat de Barcelona.

(...)

Si m'ho permeten, per cloure, remarcar algunes idees:

Aquest treball d'Albert Balcells, que el Parlament ha tingut l'oportunitat d'editar, cobreix un cert buit, per diversos motius; entre altres, perquè el període de la Mancomunitat, que inclou aquest primer intent d'estatut d'autonomia que el llibre ressegueix amb detall i que, de fet, és poc conegut, penso que el període aquest en qüestió no deixa de ser una mica un període que no hem valorat en la seva justa mesura en el context de la nostra història recent. Per tant, la societat actual caldria, sobretot des del punt de vista històric, que conegués algunes de les coses que van passar, que també ens donen la clau del que passaria després i del que passa en aquests moments, fins i tot.

Per tant, era important que aquest fos un treball rigorós, acadèmic i que enriquís la historiografia de l'època, però també que, més enllà dels àmbits més especialitzats, pogués arribar al major nombre de persones possible, a un públic com més gran millor. I, per tant, em fa l'efecte que tant el llenguatge com

l'enfocament que l'autor fa al llibre van absolutament en aquesta direcció, i penso sincerament que és d'agrair.

També és la voluntat del Parlament, expressada en el moment d'encarregar l'obra, amb una edició que s'ha intentat fer acurada, amb una presentació que s'ha intentat fer atractiva, i al mateix temps que continua la bona línia de la feina que fa el Departament d'Edicions d'aquesta casa, en la bona línia de la feina que fan els treballadors del Parlament.

Com ja s'ha dit, les fotografies de l'època, les il·lustracions de sàtira política de revistes com 'L'Esquella de la Torratxa', 'El Imparcial', 'La Campana de Gràcia', no tan sols criden a aturar-s'hi, no tan sols captiven el lector quan agafa el llibre, sinó que l'apropen als fets, l'apropen als debats i l'apropen als conflictes del moment. D'alguna manera també expressen aquest estat d'ànim de l'opinió pública de l'època, i segurament que fan més senzill entendre el context que el text aprofundeix i detalla més concretament.

Per tant, estem davant d'un llibre que ajuda a entendre, que ajuda a entendre el nostre passat, en què, per exemple, podem descobrir o fins i tot podem entreveure les raons del posterior fracàs del regionalisme català, fins llavors predominant en el catalanisme, i el triomf aclaparador d'Esquerra Republicana els anys trenta. També, d'alguna manera, es fan evidents les claus d'algunes traves internes i externes que viuria la Generalitat republicana.

I com acostuma a passar quan mirem enrere, quan mirem el nostre passat, és un llibre que també ens ajuda a entendre'ns a nosaltres mateixos, a entendre'ns en el context actual, present, a entendre la Catalunya del present.

És a dir, és un llibre històric per entendre el passat, però com que la nostra història continua condicionada pel mateix fet essencial –la relació amb l'estat espanyol–, és també un llibre per entendre el present.

I ho és perquè s'hi observen raonaments i posicionaments que tenen el seu equivalent, el seu paral·lelisme, en la Catalunya actual. I ho és perquè retrata situacions i reaccions que tenen molts punts en comú amb el que hem viscut, amb el que estem vivint i, en fi, em permetran que faci referència a l'estatut del 2006, que no deixa de ser un intent d'augmentar, de millorar la qualitat del nostre autogovern, d'aprofundir la nostra autonomia... Segurament que hi trobem explicacions o precedents d'algunes de les reaccions que hem viscut aquests darrers cinc, sis anys entorn de la qüestió de les relacions entre Catalunya i l'estat espanyol.

És curiós observar com existien les campanyes furibundes de la premsa estatal i no estatal contra les aspiracions catalanes, les amenaces de boicot als productors catalans, o la divisió dels grups polítics espanyols entre els que estaven totalment en contra de la proposta autonomista catalana i els que estaven absolutament a favor de diluir la proposta autonomista catalana.

Tot plegat –si m'ho permeten–, els boicots, la divisió dels grups polítics espanyols, la premsa, els seus atacs diversos, tot plegat molt semblant al que vam viure, al que hem viscut, al que en part encara vivim en tot el procés d'elaboració i aprovació de l'actual estatut.

O, per exemple, també quan es llegeix la posició de Macià, passant a defensar el camí de la independència en considerar que l'autonomisme no és la solució, i tanmateix, conscient d'estar en minoria, intenta prestar suport al projecte autonòmic.

Per tant, tot plegat, els punts de contacte, els punts en comú amb situacions actuals, són més que evidents.

Al mateix temps, però, també es posen de manifest les diferències entre aquella època i l'època actual, en especial aquella amenaça permanent de repressió

militar contra Catalunya, que, això sí, sembla que al segle XXI ha quedat absolutament esmorteïda, sobretot perquè la democràcia s'ha consolidat i, entre altres coses, l'entrada a la Unió Europea comporta que aquest esmorteïment sigui absolutament efectiu.

Per tant, estem davant d'un treball molt valuós d'Albert Balcells. Jo crec que hi han molts motius perquè sigui llegit i seguit amb atenció i amb interès, i, francament, ha estat un honor i un privilegi fer-ne la presentació, acompanyat del seu autor i del doctor Jordi Casassas, que ens ha il·lustrat de coneixement amb les seves paraules.

Si em permeten acabar amb una anècdota, nosaltres tenim un programa que es diu 'El Parlament a les aules', que intenta explicar als alumnes de primària i de secundària una mica d'on som, d'on venim i, sobretot, l'objectiu final és que ells es conscienciïn de la necessitat de la política en el millor sentit de la paraula i del compromís amb la societat.

Per fer-ho és indispensable fer un repàs de la història del nostre país, i per tant començar amb les assemblees de pau i treva, sobretot des del punt de vista de la institució parlamentària, les corts generals, l'episodi del 1714, i en un moment determinat..., parlem després de les corts i del Parlament republicà, de la dictadura, l'exili i fins arribar al 1980, quan aquesta casa es torna a obrir, amb tota la trajectòria posterior.

En un moment determinat, vam tenir dubtes de si incorporar o no la Mancomunitat a aquest fil històric. Jo crec que hi han massa paral·lelismes com per no fer-ho. Els dubtes no eren tan històrics, en aquest cas, com una qüestió de pràctica, de com podíem entrar millor als alumnes. I el que vam defensar és que justament si no fèiem referència a aquest període de la nostra història, quedava absolutament coixa i sense sentit, entre altres coses perquè els paral·lelismes amb l'època

actual hi són, i no tan sols pel fet que comentàvem de les coincidències en molts aspectes des del punt de vista polític, de l'actitud que hi ha en la relació Espanya-Catalunya, sinó també des del punt de vista que a començament de segle XX Catalunya és un país que ha de fer i ha de descobrir moltes coses i s'ha de planificar i que l'empenta de la societat de l'època també deixa o fa referència a moltes coses que en aquests moments també estan passant des del punt de vista de la planificació, de com serà la Catalunya del segle XXI i de l'empenta de la societat de l'època, que també pot marcar moltes coses.

Evidentment, salvant moltes, moltes distàncies, però amb un fil conductor sempre present, era evident que també la Mancomunitat acabava de cosir perfectament aquest coneixement per als futurs ciutadans, en el sentit de ciutadans amb drets i deures, i que per tant són els que han de tirar el país endavant, i ens va semblar que era especialment pertinent.

Jo, després d'haver vist el llibre, d'haver-lo fullejat, d'haver llegit alguns episodis, sincerament amb un interès molt gran, crec que la decisió que vam prendre era absolutament encertada, perquè, com he dit abans, potser aquesta és una part de la nostra història que sempre ha quedat massa amagada i que hauríem de conèixer amb tota la plenitud.

Per tant, moltes gràcies a tots dos i els convido que gaudeixin del que aquí s'hi ha fet, que no deixa de ser una part de la nostra història més recent –encara que sembli tan lluny– i més important.

Moltes gràcies per la seva assistència.